

FORO POLA ECONOMÍA SOCIAL GALEGA

Oportunidades Sectoriais

para
entidades de

Economía Social

2020

Contidos

01

Sumario

02

Introdución

03

O rural galego.
Comunidades de
Montes

04

Centros
Especiais de
Emprego

05

Educación
Infantil

06

Transformación
de empresas
mercantís

SUMARIO

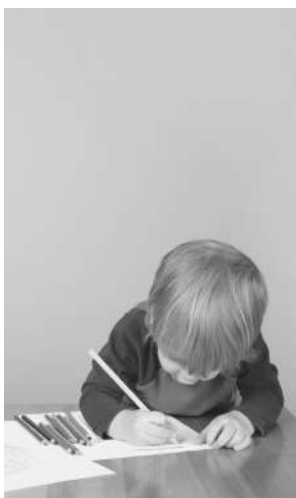
Comunidades de Montes

- **Visión Xeral do contorno rural galego**
- **O monte en Galicia**
- **Economía Social e os Montes Veciñais en Man Común: Análise Xurídica-Organizativa**
- **Conclusións**

Centros Especiais de Emprego de Iniciativa Social

- **Oportunidades sectoriais para os CEEIS**
- **Análise Global das Licitacións 2019-2020**
- **Identificación de Oportunidades: Organismos**
- **Administracións Públicas**
- **Conclusións**

Educación Infantil

- **Radiografía Economía Social Galega no sector da Educación Infantil**
- **A Educación Infantil en Galicia**
- **A Economía Social no ámbito da Educación Infantil**
- **Plan Director de Estímulo**
- **Apoios e Financiamento**
- **Resumo Executivo: Conclusións**

Transformación de empresas mercantís

- **Radiografía Economía Social Galega**
- **Peches empresariais e empresas en crise**
- **A Economía Social no ámbito da recuperación de empresas**
- **Estudo de casos**
- **Plan Director de Estímulo**
- **Resumo Executivo: Conclusións**

O RETO

Entre os obxectivos do Foro, ademais da visibilidade e da representatividade das entidades da Economía Social, búscase xerar condicións para o desenvolvemento das entidades de economía social galega.

Con este reto, expoñemos catro Oportunidades Sectoriais, de xeito que poidan orientar algunha das políticas públicas ou dos dispositivos de apoio ao emprendemento.

02 Introducción

Este documento con "*Oportunidades Sectoriais para entidades de Economía Social*" enmárcase nas actividades e iniciativas do Foro pola Economía Social Galega (FOROESGAL) desenvolvidas en colaboración coa Rede Eusumo da Consellería de Emprego e Igualdade.

O Foro pola Economía Social Galega nace en Santiago de Compostela, o 19 de xaneiro de 2018, como un espazo de encontro que represente a todas as entidades da economía social galega e que busca o desenvolvemento e impulso da Economía Social Galega.

Xa constituído formalmente, o Foro aglutina ás entidades que conforman as organizacións máis representativas das diferentes familias empresariais da economía social en Galicia:

- **AEIGA:** Asociación de Empresas de Inserción de Galicia.
- **AESGAL:** Agrupación Empresarial de Sociedades Laborais de Galicia.
- **AGACA:** Asociación Galega de Cooperativas Agroalimentarias.
- **CEGASAL:** Asociación Empresarial Galega de Centros Especiais de Emprego sen Ánimo de Lucro.
- **ESPAZOCOOP:** Unión de Cooperativas Galegas.
-

Entre os obxectivos do Foro, ademais da visibilidade e da representatividade das entidades da Economía Social, búscase xerar condicións para o desenvolvemento das entidades de economía social galega. Así, formúlanse catro Oportunidades Sectoriais, de xeito que poidan orientar algunha das políticas públicas ou dos dispositivos de apoio ao emprendemento.

A primeira Oportunidade conflúe no ámbito do rural galego, cunha reflexión sobre o monte, especialmente o monte veciñal en man común, incorporando unha análise xurídica da relación que se establece coa economía social.

De seguido, avalíanse as posibilidades de impulso dos centros especiais de emprego mediante a análise das licitacións públicas reservadas -actuais e potenciais-, co obxectivo de manter o emprego e a actividade empresarial.

O terceiro punto abarca as posibilidades de novas entidades de economía social no sector do ensino infantil, igual que existen xa modelos cooperativos de éxito no ensino regrado obrigatorio, tanto mediante concertos educativos -principalmente- como con carácter privado non concertado.

Finalmente, estúdase o impulso e creación de novas entidades derivadas da transformación de sociedades mercantís en crise, por xubilación ou cese da actividade, noutras de Economía Social, especialmente cooperativas e sociedades laborais.

Visión
Xeral

03 Necesidades do rural galego

Necesidades do rural galego. Visión xeral

O medio rural ten unha enorme importancia en Galicia. Ocupa gran parte do seu territorio, é centro de actividades claves, como a agricultura, a silvicultura e a bioeconomía, e forma os trazos típicos da nosa paisaxe.

A agricultura é un dos traballos clave que xera oportunidades nas zonas rurais de Galicia. Caracterizada por unha poboación envellecida, con elevada presenza de mulleres agricultoras, pero salvo feitos puntuais, non hai un maior risco de pobreza ou exclusión social entre as poboacións rurais que nas cidades, vilas ou suburbios.

Cando se trata de acceso de banda ancha, seguimos tendo grandes problemas de acceso á Internet, xa que apenas hai acceso á banda ancha de alta velocidade.

Todo isto xera menos preparación da poboación local ou menos opcións de oportunidades laborais; dificultades para acceder aos servizos públicos ou servizos de transporte; falta de locais culturais / sociais para actividades de lecer... Na medida en que se amplía a fenda urbano-rural e máis cidadáns se moven cara ás cidades, a forza de traballo, o seu potencial así como o futuro das zonas rurais comeza a esgotarse.

Os servizos básicos tenden a seguir o seu exemplo debido á falta de demanda. Pero, o rural segue representando a columna vertebral da sociedade e da economía en Galicia, xa que proporcionan alimentos e recursos de alta calidade, así como a paisaxe de uso recreativo. Deben igualarse co urbano as posibilidades de acceso á vivenda, á enerxía, ao emprego, aos servizos, ao turismo. Representan principalmente o espazo operativo de agricultores e as súas cooperativas.

A declaración Cork 2.0 de 2016 estaba claramente indicada para abordar as necesidades e os retos das zonas rurais, xa que seguen sendo lugares atractivos para vivir e traballar, mellorando o acceso aos servizos e ofrecendo oportunidades para a poboación fomentando o emprendemento.

Agora co Green Deal, e máis recentemente, co impacto da Pandemia COVID-19, está claro que as zonas rurais necesitarán aínda máis coidado e apoio para abrir e lograr un futuro máis brillante.

A continuación reflexionamos sobre as principais demandas e necesidades do mundo rural galego dende diferentes ópticas.

Necesidades do rural galego. Visión xeral

Substitución

A mocidade agricultora e gandeira é a columna vertebral do sector agrícola e de toda a economía rural, e debe ter garantido o seu futuro, debe saber que o seu traballo no rural ten brillantes perspectivas de futuro en termos de ingresos familiares suficientes, un nivel de vida e un estatus social comparable a outros grupos profesionais. Necesita apoios e unha maior valoración do traballo e dos produtos da agricultura e da silvicultura por parte de toda a sociedade.

O acceso ás axudas públicas implica longos trámites administrativos, o que desanima a moitos dos solicitantes.

A agricultura tamén é un sector intensivo en capital, o que é problemático para a mocidade agricultora que aínda non tivo tempo de acumular ese capital.

Por tanto, é importante o acceso ao capital e ter coñecemento empresarial, apoiando a aqueles máis comprometidos a longo prazo.

A mocidade adoita ser a que ten máis difícil acceso á terra. Para facer fronte a este problema, urxe actuar xuridicamente e crear novos incentivos de política fiscal. Unha mala regulación do mercado de terras agrícolas inflúe na competitividade das explotacións galegas.

O apoio e a animación da mocidade a mudarse e traballar nas zonas rurais debe abordarse en toda a mestura de políticas, dende vivenda, seguridade social e educación.

Reflexións...

Necesidades do rural galego. Visión xeral

Banda ancha para todos

Agricultores e agricultoras, cooperativas agrícolas e zonas rurais deben estar conectados a unha Internet rápida e fiable. Isto é clave para crear emprego, empresas e investimentos nas zonas rurais e mellorar a calidade de vida en áreas como a sanidade e a administración electrónica.

O acceso á Internet de banda ancha de alta velocidade tamén permitirá a incorporación dunha agricultura intelixente e de precisión e o uso de tecnoloxías de sensores e intelixencia artificial.

Isto reducirá os custos para os profesionais da agricultura e cooperativas agrícolas, mellorará a xestión do solo e a calidade da auga, reducirá o uso de fertilizantes, pesticidas e emisións de gases de efecto invernadoiro e creará un ambiente máis saudable para a biodiversidade e cidadáns. Tamén pode levar directamente á creación de novos produtos e servizos por parte dos agricultores e agricultoras e as súas cooperativas ao estar mellor formados e mellor equipados beneficiando á sociedade no seu conxunto.

Hai moitos tipos de tecnoloxía dixital que pode beneficiar ás zonas rurais, ás persoas agricultoras, ás cooperativas agrícolas e aos xestores forestais. Entre outras: agricultura intelixente; de precisión; benestar dos animais; drones; novos mercados, simplificación e modernización con máis transparencia para os consumidores etc.

En resumo: habilidades dixitais; comercio electrónico para cooperativas agrícolas e pemes locais; servizos sociais como asistencia sanitaria e atención ás persoas maiores; servizos comunitarios, como solucións de transporte compartido ou servizos electrónicos de xestión e acceso á comunicación, tanto privada como corporativa.

As áreas rurais en xeral, e o sector agrícola en particular, non deben quedar atrás cando se trata de futuras tecnoloxías (fibra óptica, 5G,...).

**Alta
Velocidade**

Necesidades do rural galego. Visión xeral

Innovación e investimento

O investimento é crucial para axudar a persoas agricultoras e cooperativas a mellorar o seu rendemento económico e ambiental, cumprir os obxectivos do Acordo Verde Europeo, apoiar a modernización das explotacións e a cadea de valor, promover o uso de novas tecnoloxías para aumentar a produtividade, e contribuír a un uso máis eficiente dos recursos.

As estruturas de cooperativas agrícolas e montes veciñais en man común ou organizacións de mercadotecnia deberían empregarse intensivamente como centro de innovación e transferencia de coñecemento.

Tamén serán necesarios investimentos para fomentar a innovación e crear sistemas alimentarios máis sostibles.

Necesitamos apoio aos investimentos para mellorar a resiliencia e acelerar a transformación ecolóxica e dixital das explotacións.

Este incentivo debe estar orientado ao mercado e recoñecer as características básicas da agricultura (natural e procesos biolóxicos) que non poden ser totalmente controladas e, polo tanto, sempre producen emisións.

Servizos básicos e mobilidade

Unha das principais preocupacións da cidadanía é a saúde. Nas zonas rurais, gran parte dos residentes teñen necesidades de atención sanitaria non cubertas debido a gastos, distancia de viaxe ou longas listas de espera e idade avanzada. Á luz da recente COVID-19, esta falta de atención sanitaria debe abordarse incluso con maior urxencia destacando claramente os desafíos para a saúde nas zonas rurais.

A mobilidade tamén é crucial nas zonas rurais. En moitos casos, persiste a dependencia dos coches e a ausencia de solucións de transporte público adecuado.

Xunto co acceso á banda ancha, a accesibilidade segue a ser a clave do éxito para iniciativas de desenvolvemento. Deben promoverse novos e innovadores enfoques sobre como abordar a mobilidade nas zonas rurais.

**Factores
clave**

Necesidades do rural galego. Visión xeral

A muller rural

No rural, as mulleres atópanse en desvantaxe en comparación coas urbanas.

A muller rural ten moitas máis ocupacións que a urbana, e mesmo que os homes rurais. Isto ten un impacto negativo sobre a capacidade destas mulleres para beneficiarse de oportunidades no mercado laboral.

Para afrontar estas desvantaxes, precisamos:

- Unha mellor protección.
- Máis acceso á titularidade compartida de explotacións.
- Recoñecemento legal de que son contribuíntes, algo clave.
- Debemos facer visibles as responsabilidades familiares que asumen as mulleres rurais.
- Unha mellor atención médica, coidado de nenos e coidado de persoas maiores, o que aumentaría a calidade de vida.
- Políticas para conciliar a vida persoal e laboral no contorno rural.

Os servizos asistenciais, por exemplo, son esenciais para asegurar que as responsabilidades sexan compartidas máis equitativamente entre homes e mulleres e para mellorar a integración das mulleres no mercado de traballo.

Esta participación e recoñecemento das mulleres rurais no ámbito social e económico implicará unha serie de beneficios: crear empregos, reducir as desigualdades, promover a igualdade de xénero, reducir o risco de pobreza, prever o despoboamento das zonas rurais e garantir que as actividades rurais e agrícolas contribúen á biodiversidade e á produción sostible de alimentos.

Participación

Necesidades do rural galego. Visión xeral

Medio ambiente

Un dos puntos fortes inherentes á agricultura é que os agricultores traballan en estreita colaboración co hábitat e este ten fortes lazos coas súas propiedades e terreos.

A agricultura axudou a crear e manter un campo único durante séculos e é vital para protexer áreas como moitos dos hábitats e especies que están protexidos. O Acordo Verde Europeo xunto coa Estratexia de Biodiversidade 2030 destacan o papel das zonas rurais, en particular dos agricultores e cooperativas agroalimentarias na protección do medio ambiente, e obriga a limitar o impacto da agricultura, aínda que falta claridade de solucións.

O soporte para estas pode chegar por medio de boas prácticas a través da PAC e dos chamados eco-esquemas.

Temos que asegurarnos de que as persoas agricultoras son debidamente compensadas polas súas prácticas recibindo un pago de incentivos axustado ás novas directrices.

No medio ambiente deberían aplicarse medidas amigables de xeito voluntario. Téndese a esquecer que os profesionais da agricultura son a miúdo, os únicos que viven da agricultura mentres coidan a paisaxe.

Se queremos mellorar o estado da biodiversidade debemos centrarnos en que implementen as medidas, non impoñer medidas obrigatorias. En calquera caso, a axuda debe ir máis aló de compensar os gastos ocasionados por perdas de ingresos.

Finalmente, toda norma ambiental debería establecerse (e requirirse) tamén para os produtos alimentarios que veñen de fóra da UE.

Boas
prácticas

Necesidades do rural galego. Visión xeral

Cambio climático

Outro punto forte da agricultura e da silvicultura é o feito de estar entre os sectores que poden mitigar activamente o cambio climático coa axuda da produción de biomasa. O sector forestal tamén xoga un papel importante, xa que absorbe o equivalente a case o 10% das emisións de gases de efecto invernadoiro (GEI) da UE cada ano. Ademais, Galicia é un dos países que máis carbono captura en relación á extensión territorial.

O bosque, os ecosistemas e o uso da madeira xogan un papel importante no ciclo mundial do carbono e son considerados vastos sumidoiros de carbonos e de longa duración. Coa súa xestión sostible pode optimizarse a absorción de CO₂, un factor cada vez máis importante de servizo ecosistémico que a sociedade debe pagar.

A agricultura xa comezou a tomar medidas de adaptación ao cambio climático, xa que os GEI da agricultura diminuíron nun 24% nos últimos 30 anos. Neste sentido, débese animar aos profesionais da agricultura a investir en tecnoloxías que reducen as emisións de GEI e aumentar a captación e reciclaxe de carbono.

Estas tecnoloxías inclúen a agricultura de precisión e plantas de biogás para capturar metano provinte do almacenamento de esterco. O uso de fontes de enerxía externas pode reducirse usando equipos máis eficientes e con biocombustibles e outras formas de enerxía renovable.

Deberíamos apoiar aos agricultores no aumento da produción agrícola rendible e aplicar o pensamento circular en toda a cadea de produción agrícola, alimentaria e forestal.

Os investimentos son cruciais para axudar aos agricultores e as súas cooperativas a mellorar a súa economía e a súa actuación ambiental mediante a modernización das explotacións.

Desafío

Necesidades do rural galego. Visión xeral

Economía circular

Debemos apoiar ás persoas agricultoras, propietarias de bosques e cooperativas na aplicación da economía circular, nos enfoques de bioeconomía que protexen o recurso e melloran a eficiencia económica e sostibilidade ambiental, incorporando experiencia e coñecemento do clima na toma de decisións a nivel de granxa (selección de cultivos, prácticas e investimentos agrícolas) que podería reducir as perdas de rendemento e o risco de fracaso da colleita, mellorando así a adaptación, pero tamén a mitigación.

Isto tamén axudará a sensibilizar ás persoas consumidoras sobre a importancia de manter o campo vivo con zonas rurais activas.

A economía circular baseada na bioloxía ofrece excelente potencial para as persoas agricultoras e as súas cooperativas. Por exemplo, bio-refinerías avanzadas para producir biofertilizantes, alimentos proteicos, bioenerxía, e os bioquímicos ofrecen oportunidades para a transición cara a un sistema europeo de neutralidade climática, economía e creación de novos empregos en produción primaria.

En resumo, a bioenerxía será crucial para a sostibilidade a longo prazo do desenvolvemento das zonas rurais.

Hai tamén moitas posibilidades de reducir emisións de metano procedentes do gando para a xeración de enerxía renovable e investir en dixestores anaerobios para a produción de biogás a partir de residuos agrícolas e forestais.

As granxas tamén teñen o potencial de producir biogás a partir doutras fontes de residuos, como da industria alimentaria, augas residuais, e lodos de depuradoras.

Bioeconomía

Necesidades do rural galego. Visión xeral

Hai tamén moitas posibilidades de reducir emisións de metano procedentes do gando para a xeración de enerxía renovable e investir en dixestores anaerobios para a produción de biogás a partir de residuos agrícolas e forestais.

As granxas tamén teñen o potencial de producir biogás a partir doutras fontes de residuos, como da industria alimentaria, augas residuais, e lodos de depuradoras.

Algunhas saídas para os agrosresiduos serían a produción de calor (instalacións de secado, calefacción doméstica, procesamento de alimentos na granxa ou cooperativa etc.), a produción normalizada de combustible (como pellets) e a subministración de sistemas de coxeración (combinación de calor e enerxía).

Con información suficiente, os usuarios finais poderían animarse a afastarse do combustible convencional cara ao uso de residuos agrícolas.

Os agrosresiduos xeralmente non son adecuados para o transporte a longa distancia, a menos que sexa conveniente un pretratado e densificado.

Polo tanto, a maioría das cadeas de valor son locais e a biomasa procede de distancias curtas ou medias (5 a 30 km). Estas condicións favorecen o desenvolvemento local, pequenas empresas en mercados locais.

Bioenerxía

Necesidades do rural galego. Visión xeral

Agricultura en áreas marxinais

Os sistemas de agricultura tradicional e extensiva en zonas con limitacións naturais e marxinais ou de montaña debe ser promovida en toda Galicia, especialmente nas zonas de montaña da provincia de Ourense (O Xurés, o Macizo Central...) e Lugo (Os Ancares, O Caurel ...)

As zonas de montaña son as máis afectadas polos efectos do abandono rural. Ademais, estes cultivos agrícolas tradicionais e sistemas extensivos en zonas con limitacións naturais e as áreas de montaña constitúen a base para a nosa paisaxe cultural diversificada, que é unha condición previa esencial para o turismo nestas áreas.

Estas áreas marxinais con condicións específicas, como zonas montañosas, debería beneficiarse dunha protección máis ampla e recoñecemento a nivel de Galicia.

Hoxe en día, atópanse explotacións de gran valor natural normalmente nas zonas agrícolas máis marxinais de Galicia, que por unha banda están menos tocadas polo desenvolvemento humano e, por outra, mellor adecuadas para a produción de certos produtos agroalimentarios debido á restricións físicas.

Como resultado, as persoas agricultoras adoitan operar en condicións socioeconómicas de dificultade.

Os novos sistemas de comercialización é unha elección que tamén poden ser crucial para as persoas agricultoras de zonas de montaña, especialmente para algúns produtos tradicionais que teñen moita demanda.

Montaña

Necesidades do rural galego. Visión xeral

O solo. Factor de produción

A terra é o factor máis importante para actividade económica dos agricultores, cooperativas agrícolas e xestores forestais.

A agricultura rural e a paisaxe cunha ampla distribución da propiedade forma a cara visible das zonas rurais de Galicia, especialmente polos efectos sobre a paisaxe que xera o minifundismo na nosa terra.

Nos últimos anos achegáronse ao rural inversores cunha forte actividade de investimento no sector agrícola e o mercado de terras forestais (zonas amplas do rural galego están sendo acaparadas por capitais procedente de fora de Galicia para investimentos en terra para forestal e mesmo para viñedos).

Os agricultores, as súas cooperativas e os xestores forestais deben ser apoiados, xa que non realizaron este tipo de acaparamento.

Deben impulsarse enfoques cooperativos e acordos de xestión voluntarios para superar a cantidade de normativa que fai difícil o cultivo de terras agrícolas.

O solo é un produto raro e moi escaso en Galicia.

Polo tanto, é importante que as terras agrícolas e forestais estean protexidas da planificación do territorio urbano e de infraestruturas e se adopten políticas que penalicen o abandono produtivo de terras e favorezan a mobilidade da mesma.

Mobilidade

Necesidades do rural galego. Visión xeral

Silvicultura

A xestión forestal sostible é fundamental: inclúe a saca regular de madeira, o uso da madeira e a promoción da fibra de madeira.

Os responsables políticos deben fomentar o reemplazo no uso de carbono por produtos de madeira, que pode derivar un alto consumo de carbono en enerxía e emisións industriais intensivas e substituír os combustibles fósiles non renovables.

Ademais, a xestión forestal sostible pode ser o punto de partida para o desenvolvemento das pemes, cooperativas e empresas da economía social, e as cadeas de subministración da industria madeireira.

A xestión forestal sostible adaptada ás circunstancias locais, debería ser vista como unha oportunidade para salvagardar a diversidade biolóxica, tendo en conta os efectos negativos do cambio climático e asegurando que outros servizos ecosistémicos proporcionados polos bosques se poden prestar de xeito equilibrado.

Se isto require investimentos específicos na xestión forestal, a sociedade debería pagalos por completo.

A futura Estratexia sobre Biodiversidade debería continuar promovendo unha xestión forestal sostible, tendo debidamente en conta a prevalencia das políticas e leis forestais.

A estratexia forestal debería usarse como marco principal para coordinar todas as políticas relacionadas coa silvicultura, incluídos aspectos relacionados co cambio climático e a biodiversidade.

Ecosistema

Necesidades do rural galego. Visión xeral

Cadeas de valor curtas

Unha cadea agroalimentaria que funcione ben, transparente e equilibrada é esencial para garantir a sustentabilidade do sector agrícola. En particular, son necesarios instrumentos para abordar o uso de prácticas comerciais desleais, que provocan importantes perdas económicas para as persoas agricultoras e as súas cooperativas. O obxectivo sería crear condicións de seguridade xurídica para garantir a planificación da produción a longo prazo e explorar posibles instrumentos de apoio para quen desexen vender os seus produtos nos mercados locais ou a través de cadeas de subministración curtas para crear valor engadido. Isto pode contribuír a fortalecer a posición das persoas agricultoras na cadea alimentaria.

A promoción de produtos galegos tamén é fundamental.

A pandemia COVID-19 tamén mostrou que en momentos de necesidade, as persoas consumidoras tenden a concentrarse na súa produción local. Non obstante, non debemos esquecer a atención ao funcionamento dos mercados internos e dos mercados de exportación.

Diversidade

A agricultura e a silvicultura ofrecen moitas oportunidades de emprego e diversificación empresarial nas zonas rurais galegas. A pesar do servizo básico prestado polas persoas agricultoras e as súas cooperativas en termos de emprego, agroturismo, industria baseada na bioprodución de enerxía renovable, coidado do medio ambiente, visitas escolares a explotacións agrícolas e comercialización directa (as vendas directas impulsadas por unha forma de cooperación innovadora de agricultores / produtores e produtoras locais dirixidos por un intermediario) poderían formar parte desta diversificación.

Esta diversidade no emprendemento achega vitalidade ás zonas rurais. Os fondos para o desenvolvemento rural da UE son sen dúbida, a principal fonte de apoio financeiro, permitindo ás persoas propietarias e ás súas cooperativas mellorar a súa competitividade a través dun desenvolvemento sostible. O obxectivo será asegurar, a través da educación e o asesoramento, que as actividades comerciais nas zonas rurais prosperen. As regras que rexen a implementación de proxectos empresariais sostibles tamén deben ser o máis fáciles posible.

Necesidades do rural galego. Visión xeral

Promoción das cooperativas

A cooperación das persoas agricultoras é un instrumento clave para fortalecer a súa posición na cadea de subministración de alimentos, á vez que ofrece asistencia técnica aos seus membros. Tamén beneficia a outros axentes da cadea así como ás comunidades rurais nas que operan.

As cooperativas, como empresas propias dos agricultores —reforzando o poder de negociación e concentrando o abastecemento de alimentos—, crean unha economía de escala no mercado, permiten implementar medidas innovadoras e sostibles que crean emprego nas zonas rurais despoboadas e beneficia a persoas agricultoras e consumidoras e ao funcionamento xeral da cadea de valor. Tamén outras fórmulas de cooperativas de traballo asociado e da economía social xeran os mesmos beneficios sociais ao rural.

Grazas aos seus investimentos e modelos de negocio, as cooperativas agrícolas poden garantir unha maior penetración no mercado e un maior poder de negociación con outros actores da cadea; tamén, axudar a mitigar riscos e custos económicos garantindo a seguridade dos pagos ou compartindo investimentos.

En termos de incentivos técnicos, a cooperación coas persoas agricultoras engade valor ás actividades empresariais ao proporcionar infraestrutura para a produción, almacenamento ou procesamento e transporte. Os seus investimentos son esenciais para a dispoñibilidade de infraestruturas nas zonas rurais.

Pola súa vinculación territorial, as cooperativas agrícolas non deslocalizan os seus negocios e así manteñen a vitalidade das zonas rurais creando oportunidades de traballo e aumentando o nivel de vida, educación, participación en actividades culturais e benestar.

Promover as cooperativas é clave para empoderar ás persoas agricultoras e ás comunidades rurais.

e da
Economía
Social

Necesidades do rural galego. Visión xeral

Asesoramento técnico

Os servizos de asesoramento, cando traballan ben, poden proporcionar o grande apoio que as persoas agricultoras precisan con urxencia.

Nas cooperativas agricultoras, a implementación efectiva de servizos de asesoramento, a miúdo, nas súas mans, é esencial para recibir o mellor asesoramento posible.

As persoas conselleiras deben estar debidamente formadas e preparadas e tamén, recibir actualizacións periódicas sobre a súa formación procedentes de fontes ben cualificadas, para garantir servizos actualizados cos últimos avances tanto en ciencia como en políticas.

Ao abordar os servizos de asesoramento, tamén debe garantirse que a futura estrutura se basee nos cimentos sólidos de calquera sistema anterior, se existisen. As iniciativas financiadas tanto polo sector público como polo privado deben recoñecerse e complementarse mutuamente.

Necesitamos garantir a continuidade e non debemos comezar de cero.

Estratexias de participación

A clave para ter áreas rurais dinámicas é involucrar ás partes interesadas no debate e garantir que os obxectivos establecidos beneficien realmente ás zonas rurais a nivel rexional.

Deberían poñerse en marcha iniciativas dende abaixo dirixidas localmente para mobilizar o potencial rural.

Debemos garantir que a perspectiva de xénero se inclúa en todas as fases da elaboración de políticas e apoios.

A transversalidade de xénero debería aplicarse a todos os niveis, xa sexa na planificación, definición e implementación de medidas, no control da igualdade de xénero, na transformación institucional sensible ao xénero ou na conciencia sobre o tema.

**Cualificación
e
Igualdade**

Necesidades do rural galego. Visión xeral

Tamén, asegurar a coherencia entre as diferentes medidas dirixidas ás zonas rurais para permitir unha combinación de medidas eficaz.

As medidas de fomento rurais e agrícolas deben interactuar no contexto máis amplo das estratexias e funcionar dun xeito complementario e coherente con outras medidas.

Cada medida política tamén debe someterse a unha proba rural, é dicir, examinarse a través dunha lente territorial para comprender as súas consecuencias nas zonas rurais e tratar as súas desvantaxes, se as hai.

Cada medida política debe examinarse a través dunha lente territorial para comprender as súas consecuencias nas zonas rurais e tratar as súas desvantaxes, se as hai.

en Galicia

O monte

O monte en Galicia

O monte galego é estratéxico na economía e na sociedade galega, e toda Galicia debe apostar polo seu desenvolvemento. Facer propostas con este fin é investir no futuro de todos os galegos. Neste senso, a fórmula xurídica das Cooperativas (tanto das cooperativas de traballo asociado no eido forestal, como as cooperativas de explotación común da terra forestal, como outras clases de cooperativas), así como outros modelos de empresas da chamada economía social (centros especiais de emprego, empresas de inserción social ou sociedades laborais) poden complementar e potenciar os aproveitamentos de recursos que ofrece o monte en Galicia.

O monte galego ocupa unha superficie territorial de 1.952.945 hectáreas, o que supón o 66% da superficie total do territorio galego. A esa gran presenza física debe corresponderlle unha maior presenza no tecido económico e social.

O monte arborado galego abarca a cifra de 1.370.878 hectáreas, que supón só o 46% da superficie total de Galicia e o 70% do monte galego. En consecuencia, o 30% do noso monte está desarborado e dedicado a mato e/ou a mato pasteiro.

Galicia é a comunidade autónoma de España con maior porcentaxe de superficie dedicada a monte, salvo Canarias polos volcáns.

O 68% (preto dos 2/3 da totalidade) da propiedade forestal de Galicia está en mans privadas individuais, o 30% (1/3 da extensión total das terras a monte) en mans privadas das Comunidades de Montes Veciñais en Man Común (MVMC) e o 2% en mans de administracións públicas. É dicir, aproximadamente os MVMC ocupan a extensión dunha provincia galega de tamaño medio.

Existen aproximadamente 2.835 MVMC e a súa superficie media é moito máis elevada (unhas cen veces superior), en comparación cos montes privados individuais, e a proporción de superficie arborada moito máis baixa (aproximadamente a metade), en relacións con aqueles.

A extensión e a produtividade do monte galego fai que Galicia sexa a Comunidade Autónoma líder na produción forestal con preto do 45% do total de España de madeira de serra, así como o 60% dos tableiros derivados da madeira.

O monte en Galicia

Diversificación de usos

Na actualidade, a produción de madeira configúrase como a principal fonte de ingresos monetarios para os propietarios colectivos e individuais do noso monte, polo que se pode dicir que os outros recursos están a penas explotados.

Outros usos son a caza, o aproveitamento da biomasa, de gran proxección coas políticas de enerxías alternativas e totalmente complementaria coa produción madeireira, o aproveitamento eólico mediante a instalación dos parques eólicos, a extracción de resina, o aproveitamento de cogomelos e outros froitos do monte (froitos roxos), principalmente os aproveitamentos dos soutos de castiñeiros para a produción de castaña.

Os montes veciñais en man común tamén se están a aproveitar con explotacións gandeiras, pero hai outros recursos que ofrece o monte galego, como os valores naturais do monte vinculados co turismo rural e o lecer.

O monte ten unha función social e ecolóxica que debe favorecer o desenvolvemento do turismo rural e outras actividades de lecer.

A función social do monte galego está en crecemento constante, moito máis dende a perspectiva medioambiental de eliminación do CO2. É necesario unha maior ordenación do monte que compatibilice os diversos usos conforme a criterios de rendibilidade, complementariedade e sustentabilidade.

Os retos do monte galego son o incremento da rendibilidade reconvertendo a actitude recolectora actual dos propietarios forestais, nunha maior ordenación das plantacións introducindo técnicas modernas de cultivo, e mellorar en xeral a sustentabilidade do modelo actual. Ás dificultades estruturais axúntanse a necesidade de investimentos a longo prazo e que nos atopamos ante unha renda discontinua para as persoas propietarias e a medio prazo.

Máis que
madeira

O monte en Galicia

Traballo asociado

As cooperativas forestais de traballo asociado e/ou medio ambientais son as entidades máis coñecidas e implantadas da economía social no sector forestal de Galicia. Son unha alternativa dos habitantes máis novos ante o abandono da produción agraria e do medio rural.

É un nicho laboral axeitado para descendentes de persoas agrogandeiras habituadas aos traballos no campo, facilmente adaptables a labores silvícolas e medio ambientais. Serven para reter habitantes en localidades desfavorecidas e para implicar en “corpo e alma” ao profesional sendo o seu propio xefe/xefa.

Estas cooperativas requiren dun investimento inicial en materiais de limpeza, na maioría dos casos abordable polos cooperativistas. Ofrecen o seu traballo para persoas propietarias de monte mediano ou grande. Favorecen a vinculación da poboación rural aos montes do contorno facilitando unha xestión integral sostible, xeración de rendas estables e alternativas para unha poboación rural situada normalmente en zonas desfavorecidas de montaña.

Dinamizan socialmente o medio rural ao introducir na innovación e criterios de xestión empresarial.

Os beneficios destas empresas de economía social quedan no medio rural axudando ao equilibrio demográfico da poboación galega. Estas cooperativas teñen moitas máis posibilidades de creación nos montes veciñais en man común, no que se poden lograr importantes sinerxías entre as dúas entidades.

É destacable o potencial que garda a biomasa que se produce nos montes de Galicia. Interesan especialmente tres aspectos: a súa gran complementariedade con outras producións forestais, o efecto de mantemento e prevención de incendios sobre o monte e o seu interese e aproveitamento agronómico e enerxético. A tecnificación na recollida da biomasa facilitará o aproveitamento deste recurso.

**Complemento,
prevención,
aproveitamento**

O monte en Galicia

Os montes galegos tamén poden ser aproveitados para desenvolver unha gandería controlada, racional e compatible coa explotación forestal.

O tradicional uso de montes para pastoreo de gando vacún de carne, porco celta, ovino, caprino e gando cabalar debe complementarse coa produción de madeira e outros tipos de froitos do monte sen que se produzan danos nos rendementos e enfrontamentos entre os explotadores.

As cooperativas poden axudar a unha explotación gandeira racional e controlada dos montes.

Por último, as cooperativas poden contribuír no desenvolvemento dos novos depósitos de emprego e das novas actividades relacionadas co espazo rural e co monte. Referímonos ás actividades de ocio, deportes, agroturismo, turismo rural e/ou natural e outras actividades ao aire libre.

Moitos montes de Galicia, tanto de comunidades veciñais como de propietarios individuais, son susceptibles de desenvolver actividades como as anteriormente sinaladas.

Montes veciñais en man común

Os Montes Veciñais en Man Común (MVMC) son entidades de enorme arraigo en Galicia, baséanse no concepto xermánico da propiedade veciñal e contan cunha lei propia, a Lei 13/1989 de Montes Veciñais de Galicia e as súas normas complementarias, así como recoñecida experiencia e práctica operativa nos montes da súa propiedade.

Os MVMC deben xogar un papel dinamizador fundamental no movemento asociativo e de carácter cooperativo. Forman parte da economía social galega e deben ser dinamizadores básicos do desenvolvemento rural onde están localizados, así como impulsores decididos dun monte galego xestionado utilizando todas as técnicas empresariais e profesionais coñecidas, nun ámbito de toma de decisións democráticas, transparentes, equitativas e de compromiso social.

Dinamizadores

O monte en Galicia

Dende o ámbito de desenvolvemento económico, os MVMC, no exercicio da ampla autonomía e capacidade que a Lei lles reconece para acometer actos de disposición e aproveitamentos diversos, poden utilizar a figura xurídica da cooperativa para diversidade de actividades.

Os MVMC poden ser promotores, facilitadores e dinamizadores de moitas alternativas non forestais no eido cooperativo xa comentadas.

Cada MVMC debe avaliar que tipo de actividades alternativas pode desenvolver na súa propiedade en función dos seus recursos, que figura empresarial é a máis axeitada para esas alternativas e que tipo de convenios, condicións e acordos deben realizar con cada unha; debe posibilitar que este tipo de actividades se desenvolvan preservando o resto dos recursos do monte e compatibilizando a rendibilidade económica coa finalidade de fixar poboación no medio rural.

A explotación destas actividades alternativas ha de ser sostible económica, ecolóxica e socialmente.

Os principais axentes animadores e promotores deste tipo de sociedades deben ser as administracións, as asociacións de propietarios e propietarias forestais, as asociacións de montes veciñais en man común de Galicia, e as cooperativas de traballo asociado do eido forestal, entre outras entidades privadas e cooperativas.

**Promotores,
facilitadores,
dinamizadores,
sostibles**

Análise
jurídica-
organizativa

Economía social e CMVMC

Economía social e CMVMC

Montes veciñais en man común

Conforme ao establecido no artigo 25 da Lei de Montes Veciñais en man común de Galicia 13/1989 de 10 de outubro na redacción dada pola Lei 9/17 de 26 de decembro “a consellería competente en materia de montes dará aos montes veciñais en man común, xunto con outras figuras de xestión conxunta da propiedade, carácter preferente nas súas actuacións de fomento e mellora do monte, na prevención e defensa contra os incendios forestais e na concesión de axudas económicas para as mesmas finalidades suxeitas a plans de viabilidade económica e ao cumprimento de instrumentos de ordenación ou xestión forestal. Dita consellería, ademais das funcións especificamente sinaladas nesta lei, desenvolverá as seguintes funcións:

- a) Promover o sinalamento dos lindes entre os montes veciñais.
- b) Procura da conservación e integridade dos valores naturais do uso veciñal deste tipo de propiedade, vixiando o cumprimento da execución dos instrumentos de ordenación ou xestión que se citan nos artigos 28 e 29 desta lei.
- c) Impulso e promoción do aproveitamento do monte.

d) Asesoramento técnico ás comunidades veciñais.

e) Labores de gardería forestal.

f) Coidar do cumprimento do disposto nesta lei e na normativa que a desenvolve, aplicando as medidas correctoras e sancionadoras establecidas legalmente.

g) Subscribir contratos temporais de xestión pública dirixidos a unha xestión sostible do monte.

h) Defensa e xestión, nos casos en que proceda, en caso de grave abandono ou extinción da comunidade veciñal.

i) Velar polo cumprimento e execución do instrumento de ordenación ou xestión forestal.

j) Promover a constitución das comunidades veciñais cando estas non existan”.

Funcións

Economía social e CMVMC

Pola súa banda, a Disposición Adicional VI da citada Lei establece que “concluído o inventario a que fai referencia a Disposición Adicional 5.ª, a Consellería de Agricultura, partindo das demandas das Comunidades propietarias, elaborará un Plan de aproveitamento de montes veciñais en man común, que terá como obxectivo o mellor uso destas terras atendendo á súa vocación produtiva e ás necesidades das Comunidades. Este Plan, que será debatido no Parlamento Galego, contará coas previsións correspondentes de financiación e promoción de aproveitamentos.

A Xunta de Galicia impulsará e promoverá o aproveitamento cooperativo, ou comunitario, daqueles montes que polas súas circunstancias poidan ser susceptibles de aproveitamento industrial”.

A Lei de montes veciñais autonómica prioriza ás comunidades de montes e a outras entidades de xestión conxunta, —como as sociedades cooperativas—, nas actuacións de fomento, mellora, impulso e promoción do monte e dos seus aproveitamentos, dando preferencia ao aproveitamento cooperativo dos montes, especialmente aos susceptibles de aproveitamento industrial.

A Lei autonómica de montes veciñais prioriza ás comunidades de montes e a outras entidades de xestión conxunta, como as cooperativas, nas actuacións de fomento, mellora, impulso e promoción do monte e dos seus aproveitamentos, con preferencia polos susceptibles de aproveitamento industrial.

Economía social e CMVMC

Regulamentación das cooperativas

A Comunidade Autónoma de Galicia dispón de competencia exclusiva en materia de cooperativas en virtude do establecido na Lei orgánica 16/1995, do 27 de decembro (BOE 28.12.95), que ampliou a competencia orixinaria recollida no art. 28.7 do Estatuto de autonomía.

A regulación das cooperativas en Galicia desenvólvese na Lei 5/1998, do 18 de decembro, de cooperativas de Galicia, que foi obxecto de varias modificacións, destacando entre as máis salientables as producidas pola Lei 14/2011, do 16 de decembro e pola Lei 6/2016, do 4 de maio, da economía social de Galicia.

A mesma debe incardinarse no contexto do Regulamento (CE) Núm. 1435/2003 do Consello, do 22 de xullo de 2003, relativo ao Estatuto da sociedade cooperativa europea (SCE), tendo en conta asemade a Lei 20/1990, do 19 de decembro, sobre o Réxime Fiscal das Cooperativas.

Cómpre, en todo caso ter presente en canto á normativa autonómica:

- Decreto 430/2001, do 18 de decembro, polo que se aproba o Regulamento do Rexistro de Cooperativas de Galicia
- Decreto 25/2001, do 18 de xaneiro, polo que se regula a organización e funcionamento do Consello Galego de Cooperativas
- Decreto 248/2004, do 14 de outubro, polo que se regulan os procedementos de conciliación e arbitraje cooperativa.

Normativa

Economía social e CMVMC

Marco normativo de resposta

Neste contexto cómpre salientar tanto a necesidade de poñer en valor a multifuncionalidade do monte — superando os antigos modelos de exclusiva repoboación forestal—, como a necesidade de facelo de xeito sostible en termos de aproveitamento económico-industrial.

Necesítase, por tanto, a adopción (por parte da Consellería competente) de medidas que —servindo primordialmente ao interese xeral e moi especialmente á prevención e redución da degradación do monte—, contribúan a paliar a sobreexplotación de determinados recursos, profundando no concepto de xestión sostible e no manexo forestal responsable, segundo establece a Lei de Montes de Galicia, de xeito que permitan asemade acadar cotas desexables en materia de apoio ao emprendimento, no seo da citada previsión legal recollida no artigo 25 e na Disposición Adicional Sexta da Lei de montes veciñais en man común de Galicia.

Deste xeito cómpre a adopción de medidas dirixidas e orientadas á mellora significativa dos intereses sociais e colectivos de carácter territorial, paisaxístico-ambiental e, mesmo, sociocultural que describen a sostibilidade do territorio, intimamente vencellados aos montes veciñais en man común e, simultaneamente, cómpre a promoción e apoio a entidades e actividades orientadas aos citados valores de interese xeral, compatibles coa creación de riqueza, asentamento de poboación no rural e optimización do aproveitamento dos recursos do medio.

Ao respecto, a Lei de montes no seu artigo 44 contempla a posibilidade de que os titulares de montes privados, como é o caso dos montes veciñais en man común, poidan xestionalos por sí ou ben contratar a súa xestión tanto a entidades privadas, como públicas.

**Intereses
sociais**

Economía social e CMVMC

En efecto, segundo di o citado precepto “as persoas titulares dos montes privados poderán xestionalos por sí ou contratar a súa xestión a persoas físicas ou xurídicas de dereito privado ou público, ou crear agrupacións para a xestión forestal conxunta, que poderá ter por obxeto calquer tipo de aproveitamento forestal, de conformidade coas restantes disposicións da presente lei”.

Deste xeito, en orde á aplicación e desenvolvemento de dito precepto urxe a procura e a adopción de solucións para acadar unha axeitada xestión dos recursos que nos ofrecen os montes veciñais en man común —algúns deles en estado de abandono ou infraempregados, con modelos de xestión desactualizados ou orientados a monocultivos—, tratando de superar as limitacións tanto económicas, como técnicas dalgúns propietarios, como pode ser o caso dalgúns comunidades de montes veciñais en man común.

**As persoas
titulares dos
montes privados
poderán
xestionalos por sí
ou contratar a súa
xestión a persoas
físicas ou xurídicas
de dereito privado
ou público, ou crear
agrupacións para a
xestión forestal
conxunta**

Economía social e CMVMC

As sociedades cooperativas

Entre a ampla tipoloxía que presentan as sociedades de capital, a sociedade cooperativa é unha entidade constituída por persoas que se asocian, con liberdade de adhesión e posibilidade de baixa voluntaria, en aras de realizar actividades de tipo empresarial, encamiñadas a satisfacer tanto as súas necesidades, como atender a aspiracións económicas e sociais, a través dunha estrutura e funcionamento democrático pertencente a todas as persoas socias.

O seu funcionamento baséase na participación activa dos seus membros, caracterizándose por estar presidida polo interese da propia cooperativa, de xeito que os resultados económicos distribúense en función da actividade cooperativizada realizada.

De feito, as persoas socias contribúen equitativamente ao capital da cooperativa e a cotío perciben unha compensación sobre o capital entregado como condición para ser membro e o beneficio, en caso de existir, diríxese ás seguintes finalidades: ao desenvolvemento da cooperativa, á constitución de reservas; ao beneficio das persoas socias en proporción ás súas operacións coa cooperativa, así

como ao apoio doutras actividades vencelladas ás persoas socias.

En canto á súa responsabilidade responderán das débedas sociais unicamente ata o límite das súas achegas subscritas ao capital social, estean ou non integramente desembolsadas.

Neste contexto, o paralelismo coas comunidades de montes resulta controvertido no tocante a:

- Primacía do interese social sobre a rendibilidade monetaria ou mercantil
- Modelo de xestión assembleario e de funcionamento democrático
- Promoción de vínculos de solidariedade entre os membros coa propia comunidade que integran, favorecendo o compromiso co desenvolvemento local.
- Ferramenta de cohesión social e orientación á sostibilidade e á aplicación dos resultados obtidos principalmente ao fin social e ao reinvestimento no monte.

Economía social e CMVMC

Apoio económico ás cooperativas

A meirande parte das medidas de apoio ás cooperativas canalízanse a través da Consellería de Emprego e Igualdade, da Consellería do Medio Rural e do Instituto Galego de Promoción Económica (IGAPE). De xeito moi resumido, cómpre destacar:

I.-DIRIXIDAS AO FOMENTO DO EMPREGO E DE PROMOCIÓN DO COOPERATIVISMO:

A Consellería de Emprego e Igualdade convoca con periodicidade anual algunhas axudas e subvencións para o fomento de emprego e a promoción do cooperativismo entre as que se inclúen algunhas para a posta en marcha de proxectos cooperativos e para a creación de postos de traballo en cooperativas.

II.- ORIENTADAS A ACTIVIDADES ESPECÍFICAS:

Segundo a actividade que realicen as cooperativas poderían ter acceso a outro tipo de beneficios ou subvencións específicas, incluso orientadas a actividades agrarias como aquelas que a priori son susceptibles de desenvolverse nos montes veciñais en man común cuxa convocatoria correspondería á Consellería do Medio Rural.

III.- CAPITALIZACIÓN DA PRESTACIÓN POR DESEMPREGO:

En efecto, a través das cooperativas de traballo asociado, cabe a posibilidade de que as persoas desempregadas perceptoras da prestación contributiva por desemprego perciban o importe total da súa prestación nun pago único, sempre que se incorporen a unha cooperativa de traballo asociado e coa finalidade de destinar a cantidade percibida á capitalización necesaria para a realización da actividade.

As persoas beneficiarias deste pagamento único tamén poden solicitar a correspondente axuda de aboamento de cotas da seguridade social.

IV.- BONIFICACIÓNS FISCAIS:

As cooperativas contan con importantes bonificacións fiscais entre as que destaca a redución de tipo e cota no Imposto de Sociedades que, en función da clase de cooperativa e de se ten a consideración de especialmente protexida ou non, pode acadar tipos efectivos inferiores aos que lles correspondería de atoparnos ante outro tipo de sociedades mercantís.

Economía social e CMVMC

Necesidades

A Lei 20/1990, do 19 de decembro, sobre réxime fiscal das cooperativas (BOE 20-12-1990) establece unha serie de beneficios no tocante aos seguintes tributos:

- Imposto sobre transmisións patrimoniais e actos xurídicos documentados.
- Imposto sobre actividades económicas.
- Imposto sobre bens inmobles.

En cada caso, existiría un dobre nivel de protección segundo se trate de cooperativas protexidas ou especialmente protexidas conforme ás condicións previstas no artigo 7 da Lei 20/90 de 19 de decembro, gozando do carácter de especialmente protexidas:

- a) Cooperativas de Traballo Asociado.
- b) Cooperativas Agrarias.
- c) Cooperativas de Explotación Comunitaria da Terra.
- d) Cooperativas do Mar.
- e) Cooperativas de Consumidores e Usuarios.

Resulta ineludible para a Administración que a imperiosa necesidade de poñer en valor os inestimables recursos que proceden dos montes veciñais en man común, (carentes nalgúns casos dunha axeitada organización que permita a súa efectiva materialización) se instrumente a través de ferramentas eficaces e eficientes na recuperación e posta en funcionamento das importantes superficies agroforestais, orfas, en ocasións, de mecanismos de xestión por mor da inexperiencia, así como do envellecemento da poboación ou mesmo do éxodo do rural experimentado nas últimas décadas.

Nesta dirección cómpre:

- Poñer a disposición das persoas e entidades interesadas (comunidades de montes e cooperativas) os medios imprescindibles de apoio ao emprendemento.
- Prestar apoio directo á creación e consolidación de emprego baseado en fórmulas de base cooperativa sustentables sobre montes veciñais en man común.

Análise xurídica- organizativa

- Impulso e prioridade de modelos cooperativos de ámbito local.
- Acompañamento destes procesos de cooperación

Neste contexto, e ao abeiro da competencia exclusiva que o Estatuto de Autonomía de Galicia recolle no seu artigo 27.10 en materia de montes, aproveitamentos forestais e pastos, —sen prexuízo do disposto no artigo 149.1.23 da Constitución en materia de lexislación básica sobre medio ambiente—, a Lei 7/12 de 28 de xuño de Montes de Galicia, establece como principio xeral da mesma:

O deber de previr e reducir a degradación do monte e fomentar a restauración do mesmo, paliar a sobreexplotación de determinados recursos, preservando a masa forestal e mesmo poñéndoa en valor, profundando no concepto de xestión sostible e, especialmente, no manexo forestal responsable.

A Lei establece: o deber de previr e reducir a degradación do monte, paliar a sobreexplotación preservando a masa forestal e mesmo poñéndoa en valor, profundando na xestión sostible e, no manexo forestal responsable.

Análise xurídica- organizativa

Proposta

Como apuntamos, no contexto do artigo 25 da Lei de montes veciñais en man común de Galicia e na Disposición Adicional VI, os contratos de xestión previstos na Lei de montes de Galicia, en concreto, no artigo 44, habilitan a posibilidade de que os titulares de montes privados, como no caso dos montes veciñais en man común, poidan xestionalos por si, ou contratar a súa xestión a entidades públicas ou privadas, debendo salientarse o relevante papel que poderían desempeñar as sociedades cooperativas, que poderían “ter por obxecto calquera tipo de aproveitamento forestal”.

Esta contratación pode ter un carácter parcial, en relación ao aproveitamento concreto dun recurso do monte veciñal preservando, a comunidade, o resto de recursos para a súa xestión directa ou para contratar con outras entidades.

Así quedaría garantida tanto a primacía do interese social sobre a rendibilidade monetaria ou mercantil, como a aplicación dun modelo de xestión

assembleario democrático, como o fomento de vínculos de solidariedade entre os membros daquela e coa propia comunidade, favorecendo o compromiso co desenvolvemento local.

En definitiva, ditos contratos de xestión instrumentados con sociedades cooperativas non só representan una poderosa ferramenta de cohesión social, senón fundamentalmente permiten garantir a través da participación das cooperativas a orientación da explotación dos recursos á sostibilidade e á aplicación dos resultados obtidos principalmente ao fin social e á propia reinvestimento no monte, o cal representa un valor engadido respecto doutras iniciativas participadas por outras sociedades mercantís de capital.

**Contratación
parcial ou
total**

Análise xurídica- organizativa

Tipos de cooperativa clave

Os tipos de cooperativas que mellor se adaptan a posta en marcha destes contratos de xestión son:

1º.- COOPERATIVAS DE EXPLOTACIÓN COMUNITARIA DA TERRA:

Os montes veciñais en man común poden ter comuneiros veciños en paro, na emigración..., polo que poden sufrir na súa contorna social a necesidade de buscar ocupación para os mesmos, ao tempo que dispoñen de recursos insuficientemente explotados (pasto para grandes e pequenos animais, setas, resina, froitos vermellos...).

Nunha situación así, o monte veciñal en man común pode establecer un contrato de xestión a cambio dunha compensación económica e por un período determinado de tempo para explotar este recurso a unha cooperativa de explotación comunitaria da terra.

No contrato de xestión deberá haber cesión dunha parte da superficie do monte veciñal en man común de cara a explotación en réxime de cooperativa de explotación comunitaria da terra.

Neste caso, o recomendable é que o contrato sexa a varios anos coa finalidade de que a cooperativa poida realizar os investimentos no terreo cedido que a actividade requira (cercados, prados, plantacións...).

Os comuneiros/veciños interesados e máis necesitados poden realizar unha explotación cooperativa dos recursos, retribuída baixo os valores e principios cooperativos segundo o esforzo realizado por cada un.

Esta posibilidade organizativa dos aproveitamentos dos recursos dos montes veciñais en man común axudan a loitar contra o despoboamento do rural, permite abordar novas producións agrogandeiras e forestais con maior interese de comercial ou de mercado, e incluso usando novas tecnoloxías para abordar solucións a vellos atrancos produtivos.

Contratos de xestión

Análise xurídica- organizativa

Tipos de cooperativa clave

2°.- COOPERATIVAS DE TRABAJO ASOCIADO:

Se os montes veciñais en man común desexan ser máis activos cos recursos que xestionan, poden realizar a contratación directa de traballadores ou poderían promover que os traballos para o aproveitamentos de recursos propios dos montes veciñais sexan desenvolvidos por empresas cooperativas de traballo asociado do mesmo contorno rural. Neste caso trataríase de cooperativas que asocian a traballadores que de xeito coordinado en equipo abordan os labores que necesitan os montes veciñais en man común.

Poden promover cooperativas de traballo para abordar aspectos como os coidados de silvicultura ou servizos forestais en xeral, loita contra pragas, servizos agrícolas ou gandeiros, produción de cultivos, preparación de terras, viveiros...

En todo caso, parece pouco oportuno que os montes veciñais en man común recorran a contratos de xestión de xeito periódico alleos a súa propia contorna social e local.

Neste senso, a cooperativa de traballo asociado promove un traballo acorde coas posibilidades das persoas asociadas e ten posibilidade de adaptarse como ningún outro modelo de empresa á conciliación da vida laboral e familiar de cada persoa socia traballadora.

Servizos
forestais,
agrícolas ou
gandeiros,
loita contra
pragas,
preparación
de terras,
viveiros...

Análise xurídica- organizativa

Tipos de cooperativa clave

3°.- COOPERATIVA MIXTA DE TRABALLO ASOCIADO:

Se os montes veciñais en man común desexan ter unha posición máis activa e controladora sobre os traballos que se desenvolven no monte, a figura xurídica das cooperativas mixtas de traballo asociado permite esta colaboración máis estreita entre ambas as dúas entidades. Será necesario realizar un contrato de xestión entre elas, pero permite a estes montes ter un papel máis activo internamente no funcionamento da cooperativa de traballo asociado.

Aquí as persoas representantes dos montes veciñais convértense en socias colaboradoras claves do proxecto cooperativo podendo xogar un papel esencial para:

- Estar informados e documentados.
- Controlar, vixiar, supervisar...
- Asesorar, orientar, aconsellar...
- Financiar ou cofinanciar...
- Participar nos beneficios de xeito limitado...

4°.- CENTROS ESPECIAIS DE EMPREGO, EMPRESAS DE INSERCIÓN, SOCIEDADES LABORAIS...

Outras figuras xurídicas da chamada Economía Social, con filosofía e intereses moi semellantes aos montes veciñais en man común e cooperativas, como os centros especiais de emprego, as empresas de inserción laboral, ou mesmo as sociedades laborais, tamén poden establecer contratos de xestión coma os sinalados anteriormente.

**Máis control
interno**

Os
montes
comunais

Conclusións

Necesidades do rural galego

Conclusións

Nestas páxinas

Analízase e identifícanse os vínculos e oportunidades económicas e sociais entre Cooperativas e Montes Veciñais e Man Común e a súa orientación cara políticas de emprendemento dirixidas ao aproveitamento de superficies e recursos sen explotar dos mesmos.

Realízase unha análise indicativa das necesidades xerais e retos do medio rural no que está inxeridos os montes veciñais en man común. Despois avalíase, a grandes trazos, a situación do monte en Galicia, facendo fincapé na necesaria diversificación produtiva do monte galego e o papel, que no mesmo, xa están a facer as cooperativas de traballo asociado e as potencialidades dos montes veciñais en man común.

Faise unha análise xurídica e organizativa da economía social e os montes veciñais en man común, no que se concreta o mecanismo xurídico que permite a estreita colaboración organizativa de os dous tipos de entidades, para rematar cunha descrición dos modelos organizativos de economía social máis acaídos de cara a esta colaboración produtiva.

Identifícanse numerosas posibilidades de colaboración organizativa entre a economía social, e especialmente as cooperativas (de traballo asociado, mixtas de traballo asociado, de explotación comunitaria da terra...).

Estas oportunidades estarán directamente vinculadas cos recursos naturais infrautilizados dos montes veciñais en man común, pero entre as que destacan: coidados de silvicultura ou servizos forestais en xeral, loita contra pragas, servizos agrícolas ou gandeiros compatibles coa produción forestal, produción de cultivos compatibles coa foresta, preparación de terras, viveiros...

Conclusións

Nestas páxinas

Demandamos numerosas intervencións ás Administracións para o sustento do medio rural, da poboación rural e do seu contorno, pero para activar este potencial dos montes veciñais en man común explicitamente **propoñemos que promova e impulse a posibilidade de establecer os contratos de xestión previstos na Lei de montes de Galicia** que, en concreto, no seu artigo 44 habilita a posibilidade de que os titulares de montes privados (como os montes veciñais en man común), poidan xestionalos por si ou contratar a súa xestión tanto a entidades públicas como privadas, debendo salientarse o relevante papel que poderían desempeñar as sociedades cooperativas.

Sinalar, que **esta contratación pode ter un carácter parcial** en relación ao aproveitamento concreto dun recurso do monte veciñal, preservando a comunidade, o resto de recursos para a súa xestión directa ou para contratar con outras entidades.

Quedaría, así, **garantida a primacía do interese social sobre a rendibilidade monetaria ou mercantil**, a **aplicación dun modelo de xestión asembleario democrático** e o **fomento de vínculos de solidariedade** entre os membros daquela, e coa propia comunidade, favorecendo o **compromiso co desenvolvemento local**, representando unha poderosa **ferramenta de cohesión social** e un **valor engadido** respecto doutras iniciativas participadas por outras sociedades mercantís de capital.

Citamos as accións a desenvolver polas Administracións, especialmente a imperiosa necesidade de **poñer en valor os inestimables recursos que proceden dos montes veciñais en man común**, (carentes nalgúns casos dunha axeitada organización que permita a súa efectiva materialización) se instrumente a través de ferramentas eficaces e eficientes (dende a perspectiva económica e social) na recuperación e posta en funcionamento das importantes superficies agroforestais.

Dende as entidades representativas da economía social só nos queda realizar un labor de información, formación, acompañamento técnico, orientación e titoría, cando sexa posible, dos procesos de colaboración entre as distintas figuras da economía social e entre estas e as comunidades de montes veciñais para optimizar os recursos sen aproveitar dos montes veciñais, reclamando a activación de axudas e investimentos para que os recursos colaboren na revitalización do medio rural de Galicia.

Conclusiones- síntese

1

Identificación de vínculos entre cooperativas e CMVMC

Colaboración entre a economía social, especialmente cooperativas (de traballo asociado, mixtas de traballo asociado, de explotación comunitaria da terra...).

Vinculados cos recursos naturais infrautilizados dos MVMC: silvicultura ou servizos forestais en xeral, loita contra pragas, servizos agrícolas ou gandeiros compatibles coa produción forestal, produción de cultivos compatibles preparación de terras, viveiros....

3

Accións a desenvolver polas Administracións

Especialmente poñer en valor os recursos que proceden dos montes veciñais en man común, (carentes nalgúns casos dunha axeitada organización que permita a súa efectiva materialización) se instrumenten a través de ferramentas eficaces e eficientes (dende a perspectiva económica e social) na recuperación e posta en funcionamento das importantes superficies agroforestais.

2

Contratos de Xestión

Xestión propia ou contratada tanto a entidades públicas como privadas, salientado o relevante papel que poden desempeñar as sociedades cooperativas.

A contratación pode ter carácter parcial en relación ao aproveitamento concreto dun recurso do monte veciñal, preservando a comunidade, o resto de recursos para a súa xestión directa ou para contratar con outras entidades.

4

Ás entidades de economía social só nos queda

Informar, formar, acompañar, orientar procesos de colaboración entre as distintas figuras da economía social e entre estas e as CMVMC para optimizar os recursos desaproveitados dos montes veciñais...

Reclamar axudas e investimentos para colaborar na revitalización do medio rural de Galicia.

Oportunidades **Sectoriais**

para
entidades de

Economía Social

Comunidades de Montes

FOROESGAL

Foro pola Economía Social Galega